

תאריך עדכון: 07.06.2021

שם מחלקה: תלמוד

שם ומספר הקורס: סדנה לכתיבת עבודות

09-401-01

שם הקורס באנגלית: Workshop for Academic Research and Writing

שם המרצה: פרופ' לייב מוסקוביץ

סוג הקורס: סמינר

היקף שעות: 2 ש"ש

סמסטר: שנתי

שנת לימודים: תשפ"ב

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

מטרת הקורס:

מטרת הקורס היא להעניק כלים לביצוע מחקר וכתיבה אקדמית בתחומי ההלכה והאגדה לסוגיהם ולדורותיהם, באופן המתאים לכל הרמות והמסגרות האקדמיות – כתיבת הצעות מחקר, עבודות לכל התארים (עבודות סמינריות, עבודות לתואר שני ודוקטורט), **כתיבת** מאמרי מחקר וספרי מחקר, ומתן הרצאות בכנסים מדעיים. הקורס מציג את דרכי המחקר המקובלות בחקר ספרות התורה שבעל פה לדורותיה. כמו כן הוא מבקש להקנות למשתתפים ידע בנוגע לכל ההיבטים של כתיבה מחקרית, הן עניינים טכניים והן עניינים מהותיים, ובראשם דרכים לניתוח ביקורתי של מקורות רלוונטיים, ראשוניים ומחקריים כאחד.

תוצרי למידה:

היכולת לכתוב הצעות מחקר ועבודות מחקר מכל הסוגים בתחומי ההלכה והאגדה לדורותיהם; היכולת לשאת הרצאה אקדמית בתחומים הנ"ל; היכולת לבחון בצורה ביקורתית עבודות מחקר בתחומים הנ"ל; היכולת לערוך עבודות לקויות בתחומים הנ"ל.

ב. תוכן הקורס:

רציונל, נושאים:

הקורס מבקש ללמד את שיטת הכתיבה האקדמית-המחקרית ואת שיטות המחקר המקובלות בחקר ספרות התורה שבעל פה לתחומיה ולדורותיה. בסמסטר הראשון של הקורס, יוצעו הכלים הדרושים לשם כך באמצעות הרצאות פרונטליות, והדברים יומחשו באמצעות בחינה ביקורתית של עבודות על נושאים רלוונטיים שהוגשו בעבר. בסמסטר ב' הסטודנטים יתרגלו את מה שלמדו בסמסטר א' על ידי כתיבת עבודות שיוצגו בפני משתתפי הקורס והמרצה, שייבחנו על ידם.

מהלך השיעורים:

בסמסטר א' יתקיימו הרצאות פרונטליות מתודיות על נושאי הקורס, שמטרתן ללמד את הטכניקות של מחקר וכתיבה מחקרית ראויים. הרצאות אלו ילוו בחומר קריאה – עבודות שנעשו בעבר על נושאים שונים הנוגעים לחקר ספרות חז"ל וחקר ספרות ההלכה בתקופות מאוחרות יותר – שהסטודנטים אמורים לקרוא ולבקר, ולהציע דרכים לתיקון. בסמסטר ב' יציגו משתתפי הקורס עבודות שהם עצמם כתבו. המציגים יקבלו משוב מפורט על עבודותיהם, בעל פה ובכתב, ממשתתפי הקורס האחרים ומן המרצה, הן בנוגע לטיב הכתיבה המשתקפת בעבודותיהם והן בנוגע לתוכן עבודות אלו. הסטודנטים יתקנו את העבודות לאור המשוב שקיבלו ויגישו עבודות מתוקנות לקבלת משוב אחרון וציון לקורס.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

סמסטר א –

1. מבוא – התכונות הדרושות לעבודה טובה (מבנה, בהירות, וקיצור), והדרכים להשגתן
2. איסוף מידע, מיונו וסידורו
- 3–4. תוכן העבודה – בדיקת מקורות וניתוחם, הצגת המקורות, טיעונים וביסוסם [2 פגישות]
5. סגנון עבודה מדעית
6. מבנה (גוף) העבודה
- 7–8. חלקים מיוחדים של העבודה, תוכנם ודרך הצגתם [2 פגישות] – מבוא, סיכום, ציטטות,
9. ביבליוגרפיה והערות שוליים
- 10–11. כתיבת הצעות מחקר [2 פגישות]
12. הרצאות בכנסים
- 13–14. כללי התקנה והדפסה – גוף המאמר, ציטטות, הערות שוליים, קיצורים, ביבליוגרפיה [2 פגישות]

סמסטר ב –

הצגת העבודות (רפרטים) לפני חברי הכיתה

ג. דרישות קדם: אין

ד. חובות / דרישות / מטלות:

1. השתתפות פעילה בשיעורים, כולל הכנה לשיעורים. (אסור להיעדר בלי רשות יותר משלוש פעמים בסמסטר.)
2. כתיבה עובדת מחקר והצגתו בפני חברי הקורס, ותיקונו והגשתו מחדש בעקבות משוב שקיבל הכותב.
3. הגשת מטלות נוספות בכתב במידת הצורך.

בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים, שתיבדק מדי שיעור. תלמיד שייעדר מעל שתי הרצאות ללא סיבה מוצדקת לא יורשה להגיש עבודה, ולא יקבל ציון בקורס.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

הציון הסופי יתבסס על הדברים הבאים:

- (א) מטלות בכתב שיוגשו במהלך הקורס, במידה שיהיו;
- (ב) הרפרט והגרסה הראשונה של העבודה העיקרית שתוגש בקורס;
- (ג) הגרסה המתוקנת של העבודה הנ"ל.

המשקל המדויק של כל אחד מהמרכיבים יחושב בהתאם לתמונה הכוללת העולה מכולם, עם דגש על מרכיבים (ב)–(ג).

ו. ביבליוגרפיה:

קריאת חובה:

1. 'סוגיות מוחלפות' (עבודה סמינריונית – יחולק על ידי המרצה למשתתפי הקורס)
2. 'תפילת הקדושה' (עבודה סמינריונית – יחולק על ידי המרצה למשתתפי הקורס)
3. הפסיקה ההלכתית בשאלות הקשורות להתפתחות כלי תקשורת המונים (הצעת מחקר)
4. מ' כהנא, 'זיקת כתב-יד וטיקן 60 של בראשית רבה למקבילותיו', תעודה יא (תשנ"ו), עמ' 60–17
5. א"א אורבך, בעלי התוספות, מהדורה רביעית מורחבת, ירושלים תש"מ, עמ' 60–61, 85–96
6. ש' אברמסון, פירוש רבינו חננאל לתלמוד, ירושלים תשנ"ה, עמ' 68–75 (עד סעיף טו, בכלל)
7. א' שנאן, 'בין מדרש לתרגום: על תרגום התורה המיוחס ליונתן ומדרש פרקי דרבי אליעזר', תעודה יא (תשנ"ו), עמ' 231–243
8. י' זוסמן, 'פרקי ירושלמי', מחקרי תלמוד ב (תשנ"ג), עמ' 220–233, 271–277
9. י' כ"ץ, "'אף על פי שחטא ישראל הוא'", נדפס מחדש בתוך: הנ"ל, הלכה וקבלה, ירושלים תשמ"ד, עמ' 255–266
10. י' זוסמן, 'חקר תולדות ההלכה ומגילות מדבר-יהודה — הרהורים תלמודיים ראשונים לאור מגילת "מקצת מעשי התורה"', תרביץ נט (תש"נ), עמ' 40–53
11. א"א אורבך, 'הדרשה כיסוד ההלכה ובעית הסופרים', נדפס מחדש בתוך: הנ"ל, מעולמם של חכמים, ירושלים תשמ"ח, עמ' 50–66
12. ח' אלבק, מחקרים בבבלי ופירוש ותוספתא ויחסן לתלמוד, ירושלים תש"ד, עמ' 65–74; הנ"ל, מבוא לתלמודים, תל-אביב תשכ"ט, עמ' 54–58
13. א' גרוסמן, חכמי אשכנז הראשונים, ירושלים תשמ"א, סוף עמ' 109–113
14. א' גרוסמן, חכמי צרפת הראשונים, ירושלים תשנ"ה, עמ' 223–231
15. ד' רוזנטל, 'עריכות קדומות המשוקעות בתלמוד הבבלי', מחקרי תלמוד א (תש"נ), עמ' 155–166
16. ד' שפרבר, 'גילטורי — LIGATURAE: משהו על הקמיעות בתקופת התלמוד', בר-אילן יג

17. מבחר הצעות מחקר שיחולק למשתתפי הקורס על ידי המרצה

קריאת רשות:

18. אבי גרפינקל, איך כותבים, מדריך לכתיבה אקדמית ועיונית, ראשון לציון, 2018

19. חנוך פארן, המדריך למידה, ירושלים ותל-אביב 1995, עמ' 115–280